ami; non, ce qu'elle fait est bien, très bien; mais c'est triste.

— Triste! Ah! Bah! Pourquoi le fait-elle, alors?

— Parce que... elle vous le dira elle-même...

— Un ange s'enfermer de bonne volonté dans un cloître comme une souris dans un trou! C'est ridicule!

Tout le monde éclata de rire; l'ange comparé à une souris parut drôle. Après avoir ordonné de servir à boire et à manger aux paysans, Elise s'approcha de Paule, l'attira sous un bosquet, la fit asseoir sur un banc et s'assit près d'elle.

Léon les suivit, silencieux et inaperçu.

— Ma chère Paule, te rappelles-tu ce bosquet?

— Oh! oui; c'est moi-même qui ai planté ces arbres.

— Et ce banc? Et cette table?

— C'est moi qui les ai fabriqués avec le vieux Joseph, le jardinier.

— Et tu quitteras tout cela?

— Oh! Tu le quittes toi, Elise...

— Pourquoi ne viens-tu pas avec nous?

— Ecoute-moi, Elise; je t'aime, et je veux te parler franchement. J'aimai Thomas; oh! oui, je l'aimai bien! Et je l'aime encore, hélas!... Mais non; je ne me marie plus, ne me le conseille pas; je l'ai juré devant Dieu, et je ne veux pas, non, je ne veux pas... Thomas est

ce ea face e bine, foarte bine, dar e trist.

— Trist? Atunci de ce s-o facă?

— Pentru că... ţi-o va spune ea însăşi.

— Un înger să se închiză de bună voie într-o mănăstire ca un şoarece într-o gaură! N-are nici un înţeles!

Toată lumea pufni de rîs la această comparaţiune între un înger şi un şoarece. După ce pusese la cale a se da sătenilor de mîncat şi de băut, Elisa se apropie de Paula, o atrase într-un frunzar, o aşeză pe o laviţă şi se aşează lîngă dînsa.

Ele fură urmate de Leon, tăcut şi nebăgat în seamă.

— Scumpa mea Paulo, ţii tu minte acest frunzar?

— O, da! Aceşti arbori sînt sădiţi de mine însămi.

— Dar această laviţă? Această masă?

— Le-am cioplit chiar eu cu bătrînul grădinar Iosif.

— Şi tu le părăseşti toate acestea?

— O! Le părăseşti şi tu, Eliso...

— De ce nu vii cu noi?

— Ascultă-mă, Eliso; eu ţin la tine, şi voi să-ţi vorbesc pe faţă. Eu iubisem pe Toma, o da, îl iubisem mult, şi, vai, îl mai iubesc încă!... Dar nu, nu mă sfătui, eu nu mă voi mărita, căci am jurat dinaintea lui D-zeu, şi nu vreu, nu vreu... Toma s-a dus la Paris, el

allé à Paris; il est concierge à votre Hôtel; je le verrais là! tous les jours! oh! ce serait si mal!... Il est marié, il a des enfants, il m'a oublié; en le voyant, je le haïrais, je serais furieuse contre lui; et je ne veux pas!... Pourquoi? Il ne m'a rien fait; il a vu que je refuse, il s'est trouvé une autre; il est heureux, que Dieu le bénisse!... Ensuite, ma nature est portée à la piété; depuis des années je rêve le Couvent; j'avais chassé mes rêves, j'avais comprimé mes désirs pour toi; à présent, je te vois heureuse; je te dis adieu, et je vais finir ma vie dans la dévotion et la vertu...

Elise ne dit plus rien; mais son émotion éclata, et elle fondit en larmes.

Léon, qui aimait sa sœur d'un amour pur, vrai, fraternel, la conseilla à son tour de ne pas faire un pas triste pour elle et pour les autres. Elle lui répondit

— Léon, ce monde est fait pour les méchants. Puisque Dieu ne veut pas me prendre chez lui, je vivrai plus paisible au Couvent, je prierai Dieu pour vous tous; crois-moi, je serai heureuse.

— Paule, tu es une martyre de ta générosité, de ta vertu...

— Oh, Léon! Presque tous les gens vertueux ont été des martyrs! Dieu les fait souffrir en ce monde, pour les rendre heureux dans l'autre. Je veux souffrir, Léon.

— Mais pourquoi n'as tu pas

este intendent la voi, eu l-aş vedea, ba încă în toate zilele, şi cît de mult aş suferi! El este însurat, el are copii, el m-a uitat; văzîndu-l, eu l-aş urî, aş fi furioasă contra lui, şi n-o voiesc!... De ce? El nu mi-a făcut nici un rău, eu l-am refuzat, el a găsit o alta, e fericit, D-zeu să-l binecuvînteze!... Mai este ceva; eu sînt religioasă prin natură; de ani întregi visez viaţa de mănăstire; pentru hatîrul tău eu alungasem aceste vise, îmi năbuşisem dorinţa, dar acum, cînd tu eşti fericită, eu îţi zic adio şi plec să-mi isprăvesc zilele în rugă şi în virtute...

Elisa nu mai zise nimic; dar, adînc mişcată, ea izbucni în lacrămi.

Leon, care iubea frăţeşte pe soră-sa din toată curăţenia inimii, se apucă la rîndul său a o sfătui de a nu face un pas atît de trist pentru dînsa şi pentru alţii. Ea îi răspunse:

— Leone, această lume e gătită celor răi. Fiindcă D-zeu nu vrea să mă ia la Dînsul, eu voi trăi liniştită în mănăstire, închinîndu-mă lui D-zeu pentru toţi; crede-mă, voi fi fericită.

— Paulo, tu eşti o martiră a generozităţii, a virtuţii...

— O, Leone! Mai toţi oamenii virtuoşi au fost martiri! D-zeu îi lasă să sufere în lumea asta pentru a le da apoi fericirea în cealaltă. Eu vreu să sufăr, Leone.

— Dar de ce n-ai vrut să fii feri-

voulu être heureuse? Tu aurais pu l'être! Le chemin l'était ouvert; tu n'avais qu'à le prendre.

— Le dévouement, l'amour que je portai à Elise, ensuite sa mère mourante qui m'a priée de ne me séparer d'elle que quand elle serait mariée et qu'elle aurait d'enfants, m'ont empêché de suivre le chemin du bonheur en ce monde; mais dans l'autre, Léon, je serai si heureuse! Figure-toi une âme sans tache, une âme innocente, voltigeant dans les espaces célestes!

— Tu es folle, Paule; tu m'effrayes!

— Oh! Non. Mais, vois-tu, je crois, en vérité, que je deviendrai folle si je ne vais pas au Couvent.

— Allors, vas-y! vas-y! grommela Léon entre ces dents. Mais c'est bête, parole d'honneur! C'est bête! Cela n'a pas de bon sens! Si tu ne veux pas aller à Paris, viens, viens, viens chez moi; je te reçois à bras ouverts, et ma femme aussi! mais viens!

— Non, non, je ne veux pas; je refuse; non, non, non!

Paule quitta son frère. Tous les gens du village vinrent lui dire adieu; ils baisaient ses mains; les filles l'embrassaient; Louison l'embrassa, la serra dans ses bras, releva son petit Michel et lui ordonna d'embrasser sa tante.

— Va, Michel, embrasse-la, disait Louison. Car, qui sait si tu la reverras. Adieu, ma pauvre Paule!

A l'heure du départ, la voiture

cită, cînd o puteai? Drumul îţi era deschis, nu aveai decît a păşi.

— Devotamentul, iubirea mea pentru Elisa, apoi mumă-sa pe patul morţii rugîndu-mă a nu părăsi pe Elisa pînă ce se va mărita şi va avea copii, acestea mă-mpiedicară a apuca drumul fericirii pe pămînt; dar în lumea cealaltă, Leon, eu voi fi atît de fericită! Închipuieşte-ţi un suflet fără pată, un suflet nevinovat zburînd în sferele cereşti!

— Eşti nebună, Paulo; tu mă sperii!

— O, nu! Dar zău, în adevăr, cred că voi nebuni dacă nu mă voi duce la mănăstire.

— Atunci du-te, du-te, murmură Leon printre dinţi; dar e o prostie, pe cinste e o prostie! N-are nici un chichirez! Dacă nu vrei să pleci la Paris, vino dragă, vino, vino cu mine, eu te primesc cu braţele deschise, şi nevasta mea de asemenea; vino, dragă!

— Nu, nu, nu vreu; refuz; nu, nu, nu!

Paula se depărtă de frate-său. Toţi sătenii veniseră să-i zică adio; ei îi sărutau mîinele, fetele o îmbrăţişau; nevasta lui Leon o strînse în braţe, apoi rădică sus pe Mihai şi-i porunci să îmbrăţişeze pe mătuşa sa.

— Haide, Mihai! Sărut-o! zicea ea. Cine ştie dacă vei mai vedea-o. Adio, sărmana mea Paulo!

La ora plecării, trăsura care tre-

qui devait conduire Paule au Couvent, où elle allait finir ses jours, était prête ; elle attendait au perron. Elise pleurait ; les enfants étaient tous tristes et silencieux. Tous aimaient et plaignaient la pauvre fille, sacrifiée pour *Madame la baronne*.

Quand elle monta en voiture, suivie de Madame de Forlis et des enfants, elle embrassa bien fort son frère, et lui dit :

— Adieu, mon frère ; adieu, Louison ; adieu, vous tous que j'ai aimées, que j'aime ; je prierai pour vous, je vous le promets ; je ne vous oublierai jamais !

— Adieu, crièrent les paysans en chœur, adieu ! Soyez heureuse !

— Et vous aussi, mes chers amis, vivez heureux ! Mais n'oubliez jamais qu'il n'y a de vraiment heureux que ceux qui contribuent au bonheur des autres. Je suis heureuse, moi.

Paule montra le Ciel avec une profonde mélancolie ; elle leva les yeux vers les lieux célestes, puis, comme la voiture roulait déja sur la grande route, elle soupira en disant :

— Ah ! Lieux chers où j'ai passé mon enfance et ma jeunesse ! Je ne vous reverrai plus ! Route, par où j'ai tant de fois passé, reçois mes adieux ; je te quitte, Château, où j'ai vécu tant d'années heureuses ! Adieu ! Paule part pour ne jamais revenir.

Et elle éclata en sanglots.

buia să ducă pe Paula la mănăstire, unde să-şi încheie viaţa, era gata şi aştepta lîngă cerdac. Elisa plîngea ; copiii erau trişti şi tăcuţi. Toţi iubeau şi toţi plîngeau pe biata Paula sacrificată pentru *doamna baroneasă*.

Cînd se urcă în trăsură, urmată de d-na de Forlis şi de copii, Paula îmbrăţişă tare pe frate-său şi-i zise :

— Adio, fratele meu ; adio, Lenuco ; adio voi toţi, pe cari v-am iubit şi vă iubesc ! vă făgăduiesc a mă ruga pentru voi ; nu vă voi uita niciodată !

— Adio, strigară sătenii în cor, adio ! Fii fericită !

— Şi voi de asemenea, scumpii mei amici, să trăiţi în fericire ! Să nu uitaţi însă niciodată că numai aceia sînt adevărat fericiţi, cari lucrează pentru fericirea altora. Eu una sînt fericită !

Paula, cu o adîncă melancolie arătă Cerul, ridicîndu-şi ochii către sferele de sus ; apoi, cînd caii alergau deja pe drumul cel mare, ea suspină zicînd :

— O ! locuri scumpe, unde eu mi-am petrecut copilăria şi tinereţea ! Eu n-o să vă mai revăz ! Drum pe care eu am umblat atîta, adio ! Adio şi tu, castel unde am trăit atîţia ani fericiţi ! Adio ! Paula pleacă şi nu se va mai întoarce !

Şi ea se înecă în lacrimi.

— Ne pleure pas, ma Paule chérie, dit Henri ; veux pas que tu pleures ; faut être gaie, comme t'as toujours été.

— Oh ! oui, je serai gaie ; Dieu me rendra ma gaîté...

— Nu plînge, draga mea Paulo ! zise Enric ; eu nu vreau ca tu să plîngi ; trebui să fii veselă, cum ai fost totdeauna.

— O, da ! Voi fi veselă ; D-zeu îmi va reda veselia.

XIX. FIN DE PAULE ET DU LIVRE

Peut-on être heureux quand on voit le malheur des autres?

Mais peut-on rendre heureux les autres a sans se sacrifier soi-même?

Se sacrifier, c'est devenir heureux.

Sachons nous sacrifier, mes enfants!

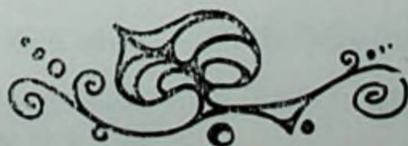
XIX. FINEA PAULEI ŞI A CĂRŢII

Poate oare să fie cineva fericit, cînd priveşte nefericirea altora?

Dar iarăşi, poate el oare a face fericiţi pe alţii fără a se jertfi pe sine însuşi?

A se jertfi este a deveni fericit.

Să ştim a ne jertfi, copiii mei!

Lector: DELIA DAMIRESCU
Tehnoredactor: ȘTEFANIA MIHAI

Apărut 1970. Comanda nr. 9494. Hîrtie Tipar Inalt de 80 g/m² 700×1000/16. Coli de tipar 6,5.

Tiparul executat sub comanda nr. 253 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România